

To 4.4.2024 | Konservatorion sali

Kamarimusiikin helmiä

Hannu "Poke" Porkka
lyömäsoittimet

OHJELMA

Rodion Shtshedin:

Kolme paimenta – Trio huilulle, oboelle ja klarinetille op. 72 (18')

Alexander Viazovtsev, huilu

Jonna Staas, oboe

Petri Vallius, klarinetti

François Rabbath:

Kobolds (2')

Joel Madetoja, kontrabasso

Hannu Porkka, lyömäsoittimet

Arttu Takalo:

Kaipaus (5')

Ari Varpula, tuuba

Hannu Porkka, lyömäsoittimet

Gene Koshinski:

Get it! (4')

Boğaç İpeklioğulları, fagotti

Hannu Porkka, lyömäsoittimet

Astor Piazzola:

History of Tango, osat Cafe & Bordel (10')

Alexander Viazovtsev, huilu

Hannu Porkka, lyömäsoittimet

Lyhyt väliaika (10')

Ferenc Farkas:

Early Hungarian Dances (11')

Alexander Viazovtsev, huilu

Jonna Staas, oboe

Petri Vallius, klarinetti

Ecem Baltacı, fagotti

Mari Tirkkonen, käyrätorvi

Rainer Kuisma:

Hommage à Béla Bartók (6')

Hannu Porkka, lyömäsoittimet

Arvo Pärt:

Spiegel im Spiegel (10')

Joel Madetoja, kontrabasso

Hannu Porkka, lyömäsoittimet

ESIINTYJÄT

Hannu Porkka, lyömäsoittimet

”Olin n. 13-vuotias, kun puissa kiipeilyn, pallon potkimisen ja muiden sinänsä tervehenkisten lapsuusaktiiviteettien ohella rumpujen soittaminen alkoi valtavasti kiehtoa ja kiinnostaa. Tuumasta toimeen: ei ollut rumpuja käytössä, joten kotona sukkapuikot kapuloina mätkin milloin mitään josta ääni lähti. Siitä se lähti; musiikkileirien ja musaopiston kautta ennen pitkää rokkibändien lisäksi Joensuuun orkesteriyhdistyksen orkesteriin perkussionistiksi ja kaupunginteatteriin musikaalirumpaliksi. Yo-kirjoitusten jälkeen Sibis, sieltä sitten ammattiorkesteriin Kotkaan ja sen jälkeen Joensuuhun. Siinä välissä yksi vuosi keikkamuusikona tiedätte-varmaan-missä-yhtyeessä.

Orkesterityön ohella paljon opetushommia, rytmityöpajoja, yleisötyötä, poikkitaiteellisia projekteja yms yms. Ja huomattavassa määrin kroolausta virkistysuimalla Vesikossa!

Siinäpä se tämän työn ja uran hienous: monipuolista, innostavaa, inspiroivaa, huikeaa, elämyksellistä. Mutta: ennenkaikkea käytännönläheistä, ei elitististä luksusta!”

TEOSKESITTELYT

Rodion Shtshedin:

Kolme paimenta – Trio huilulle, oboelle ja klarinetille op. 72

Rodion Shtshedin (s. 1932) on **Shostakovitshin** ja **Prokofjevin** jälkeisen säveltäjäpolven keskeisimpiä edustajia Venäjällä. Hän opiskeli Moskovan konservatoriossa sävellystä **Juri Shaporinin** ja pianonsoittoa **Jakov Flierin** johdolla, suorittaen loppututkinnon vuonna 1955. Shtshedin on myös Liettuan ja Espanjan kansalainen.

Kolme paimenta eli Trio huilulle, oboelle ja klarinetille sai kantaesityksen Kuhmon kamarimusiikkijuhlilla vuonna 1988. Teoksen improvisatorisella otteella ja esitysjärjestelyillä on ymmärrettävä tausta. Shtshedin vietti lapsuudessaan kesiä hil-

jaisessa Aleksinin pikkukaupungissa Oka-joen varrella Tulan provinssissa. Siellä hänen mieleensä painuivat lähtemättömästi paimenten laulut ja kutsuhoodot, jotka kantautuivat joen yli ja kukkuloiden takaa. Jokaisen paimenen ääni kertoi omaa tarinaansa, sillä oli oma sävelensä, omat sävynsä ja oma kohtalonsa.

Trion alussa esiintymislavalla väreilee tuo maaseudun hiljainen autius, siten lavan toiselta sivulta alkaa kantautua ja lähestyä oboen ääni, johon toisesta suunnasta vastaa ensin klarinetti ja sitten huilu. Soittajat saapuvat paikoilleen soittaen ja niin he myös teoksen lopussa – **Haydnin** ”Jäähyväissinfoniaa” muistutuksen poistuvat. Aleksinin pikkukaupungin hiljaisuus rikkoutui 1960-luvulla ja kun Shtshedrin vuosikymmenien poissaolon jälkeen palasi lapsuuden maisemiinsa, hän näki neuvostovallan jyränneen talot tieltään ja perustaneen tilalle betonikaupungin kemiantehtaineen.

François Rabbath: Kobolds

Syyrian Aleppossa vuonna 1931 syntynyt, mutta Ranskassa pääosan elämänsä vaikuttanut **François Rabbath** on 1900-luvun jälkipuolen keskeisiä kontrabasovirtuooseja. Hänen sävellyksissään kontrabasso on pääosassa ja monet teokset laajentavat soittotekniikkaa mielikuvituksen voimalla. Koboldit ovat skandinaavisen mytologian pieniä liskomaisia kiusanhenkä, jotka ovat tuttuja esimerkiksi *Dungeons and Dragons* -pelin harrastajille. Rabbathin Koboldsissa ne tuntuvat vilistävän karkuun rumpujen loihittamassa loughikossa.

Arttu Takalo: Kaipaus

Kouvolaalainen vibrafonisti ja säveltäjä **Arttu Takalo** (s. 1971) saavutti mainetta XL-yhtyeen jäsenenä, mutta sen jälkeen miestä ovat vieneet soolo- ja säveltäjänura. Hänen musiikilliset juurensa ulottuvat pitkälle kansalliseen perintöön, sillä hänen isoisoäitinsä oli vienankarjalainen runonlaulaja **Marina Takalo**. Takalo on yhdistänyt musiikissaan aineksia klassisesta musiikista, jazzista ja rockista.

Takalo on maininnut esikuvikseen **Magnus Lindbergin** ja elokuvasäveltäjä **Danny Elfmanin**, joka muistetaan mm. *Spider Man*- ja *Men in Black* -elokuvien musiikista, sekä yhteistyöstään ohjaaja **Tim Burtonin** kanssa. Myös Takalo on säveltänyt musiikkia elokuviin, kuten *Kuutamolla* ja *Riisuttu mies*, mutta hänen tuotantonsa käsittää laajan kirjon teoksia orkestereille, bigbandeille ja kuoroille. *Kaipaus* tuuballe ja vibrafonille on valmistunut ja versioitunut vuosina 1992, 2002 ja 2021. Venäläisissä romansseissa kouraisevinta kaipausta esittävät usein matalimmat bassot ja Tapalon teoksessa surua syventää se, että se on omistettu edesmenneelle tuubavirtuosi **Petri Keskitalolle**.

Gene Koshinski: Get it!

Lyömäsoitinvirtuosi **Glen Koshinshki** (s. 1980) esiintyy säännöllisesti solistina ympäri maailmaa ja opettaa Delawaren yliopistossa professorina. *Get it!* on sävelletty alun perin lyömäsoitinten säestämäksi fagottisooloksi, jonka tausta on populaarimusiikissa. Säveltäjä toteaaakin, että *Get it!* tarkoituksena on vapauttaa fagotistin sisäinen rocktähti. Kuluneen kymmenen vuoden aikana teoksesta on syntynyt versioita monille muillekin soolosoittimille. Kuten otsikko kannustaa, tärkeintä on löytää nykivän kappaleen sisäinen svengi, jossa fagotin funk-henkistä taivalta säestävät hihat ja cajonlaatikkorumpu.

Astor Piazzola: History of Tango, osat Cafe & Bordel

Astor Piazzollan (1921–1992) *Histoire du tango, ”Tangon historia”*, alun perin kitarralle ja huilulle, käy läpi sekä virallisen että legendaarisen version tangon tarinasta, josta voi hahmottaa kehityskaaren lihallisesta nautinnosta sublimoituun herkkyyteen ja älyllisyyteen. Piazzollan sävellys on myös omaelämäkerrallinen ja nostalgisoiva muistuttaken myös hänen klassisesta koulutuksestaan. Teoksen ensimmäisessä osassa (Bordel 1900) tango ottaa iloisia ensi askeliaan vuosisadan alun bordellissa. Toisessa osassa (Café 1930) tangosta on tullut suurten

laulusolistien kahvila- ja ravintolaviihdettä, surumielisten sävelmien kannattelemaa tunnevirtaa.

Ferenc Farkas: Early Hungarian Dances

Ferenc Farkas (1905–2000) muistetaan **Ligetin** ja **Kurtagin** opettajana, mutta hän oli myös yhdistävä lenkki heidän ja **Bartokin** ja **Kodalyn** välillä. Farkas on huolettomimmillaan tyytelyssä näyttämömusiikissa sekä vanhoissa unkarilaisissa tansseissa. 1900-luvun unkarilais säveltäjien merkittävin lähde oli kansanmusiikki, mutta Varhaisissa unkarilaisissa tansseissaan puhallinyhtyeelle Farkas haki materiaalinsa kauempaa.

”Tätä teosta varten tutkin tuntemattomien amatöörien 1600-luvulla säveltämiä yksinkertaisia tansseja, jotka ovat säilyneet tabulatuurinuohteina [kielisoitimille tarkoitettuina]. Kiinnostuin niistä 1940-luvulla ja päätin puhaltaa niihin uuden elämän ryhmittelemällä pieniä kahdeksantahtisia tansseja trioiksi ja ketjutin niitä rondoiksi. Soveltamalla barokin harmoniaa ja kontrapunktia yritin herättää henkiin Unkarin ‘provinsiaalisen’ barokkityyliin.”

Farkasin tanssit ovat raikkaampia ja mutkattomampia kuin säveltäjän kuvaus. Barokin mittapuullakin liikutaan enemmän maalaiskartanoiden ja majatalojen kuin linnojen ja ruhtinashovien katveessa. Tanssisarjasta syntyi vuosikymmenien varrella monia versioita eri kokoonpanoille, joista puhallinkvintetille valmistunut on ollut syystä suosituin.

Rainer Kuisma: Hommage à Béla Bartók

Helsingissä vuonna 1931 syntynyt **Rainer Kuisma** aloitti uransa 1940-luvulla, kun lyömäsoittimilla käsitettiin yleisesti vielä pelkkää rummunlyöntiä. Hän opiskeli itsenäisesti soittamaan vibrafonia ja marimbaa ja esiintyi ensi kerran julkisesti 15-vuotiaana.

Kuisma soitti vuosina 1948–56 Helsingin kaupunginorkesterissa, seuraavan kymmenvuotiskakson Radion sinfoniaorkesterissa ja vuosina 1966–69 Ruot-

sin radion sinfoniaorkesterissa. Vuodesta 1969 alkaen hänen orkesterinaan oli Norrköpingin sinfoniaorkesteri, johon hän yhdisti kansainvälisen solistiuran. Ruotsiin siirtymisen jälkeenkin Kuisma nähtiin usein solistivieraana Suomessa ja mm. kamariorkesteri Avantin riveissä.

Kuisma on säveltänyt konserttoja omien soittimiensa ohella mm. bassopasuunalle, tuuballe ja kontrabassolle, sekä kamarimusiikkia ja sooloteoksia lyömäsoittimille. *Hommage à Béla Bartók* (*”Kunnianosoitus Bartokille”*) esittelee laajan arsenaalin lyömäsoittimia ja sointeja, mutta teoksen pohjana on suggestiivisuus, jollaisen Bartok herätti mm. sonaatissaan kahdelle pianolle ja lyömäsoittimille. ”Kunnianosoitus Bartokille” muuntelee yksinkertaista ydinaihetta ja kasvaa pienoiskonsertoksi soittimilleen. Teoksen soitinten ja tehojen vyöry tuo mieleen myös katutaiteilijoiden yhden miehen orkesterit tai mielikuvan lyömäsoitinpatteriston takana touhuvasta mustekalasta.

Arvo Pärt: Spiegel im Spiegel

Spiegel im Spiegel (*”Peili peilissä”*) oli vuonna 1978 yksi **Arvo Pärtin** (s. 1935) uuden tyylin avainteoksia, joka on levinnyt maailmalle monina versioina. Otsikko kertoo kappaleen yksinkertaisesta, mutta hypnoottisesti kietoutuvasta rakenteesta: kontrabasson melodia koostuu itsessään fraaseista, jotka ovat toistensa peilikuvia ja joihin joka kerralla tulee yksi sävel lisää. Pianon kolmisointuinen säestysaie peilaa puolestaan jousisävelmää.

Spiegel im Spiegelin vaikutus on yhtä aikaa staattinen ja hauras, lapsekkaan yksinkertainen ja astraalisen etäinen. Pärt haluaa antaa myös kuulijalle tiedostavan roolin: ”Voisin verrata musiikkiäni valkoiseen valoon, joka pitää sisällään kaikki värit. Vain prisman kautta kaikki värit jakaantuvat näkyviin; kuulijan sielu voisi olla tällainen prisma.” Spiegel im Spiegelin suosioista kertoo, että teosta on käytetty ainakin kahdeksassatoista elokuvassa, viimeksi kai **Alfonso Cuarónin** *Gravity*ssä.

Teosesittelyt: **Antti Häyrynen**